

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

V. De statu dæmonum, quantum ad eorundem pœnam: speciatim qua
ratione, quando, & vbi per ignem puniantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

lute, sed in via & agone: dæmones autem iam sunt in termino, vt in simili etiam de bonis Angelis dictum. Quæ ratio etiam redditur in supplemento S. Thomæ q. 98. a. 6. quantum attinet ad pœnam essentialẽ & primariam.

Quod vero ad pœnam accidentalem attinet, additur ibidem, dæmones vsq; ad diem iudicij, præsertim eos, qui in hoc mundo adhuc versantur, & homines ad peccatum incitant, posse adhuc mereri: quia isti non sunt omnino in termino. Sed reuera par est ratio omnium: cum omnes absolute & simpliciter sint in termino, adeoq; incapaces meriti. Alioq; nulla causa esset, cur non pariter etiã dånati omnes in inferno per sua peccata mererentur. Dicendũ igitur tristitiã illorũ, aliasq; eiusmodi pœnas varie quidem crescere, sed non ex vi noui, sed præcedentis meriti, vt de beatis quoque diximus loco citato.

D V B I V M VI.

De statu dæmonum, quantum ad eorundem pœnam, siue damni, siue sensus, adeoq; ignis; speciatim qua ratione, quando, & ubi hac pœna puniantur.

S. Thom. 2. p. q. 64. a. 3. & 4.

Cecitas & oblatio voluntatis, quam dæmones per peccatum incurrisse, dubio præcedenti demonstratum est, pertinent quidem etiam ad pœnam dæmonum; sed quia illa natura etiam quodammodo suã, in Angelis peccatũ consecuta sunt, & simul non tantũ pœnã, sed etiam culpæ ratione habent, idcirco de ijs hoc loco amplius non agimus; sed solum de pœna essentiali & primaria eorundem, ab ea intellectus & voluntatis deprauatione distincta.

In qua re certum est primò, Angelos damnatos pati nunc eternam pœnam, eamq; duplicem, nimirum damni & sensus, iuxta communem partitionem eternæ pœnæ, quam tradunt Doctores in 4. dist. 44. & 50. & S. Thomas 1. 2. q. 87. a. 4. & libro 3. cont. gent. capite 145. & colligitur ex illo Matth. 25. vers. 41. *Discedite à me maledicti, in ignem eternum, qui paratus est diabolo, & angelis eius.* Vbi per priora verba, *Discedite à me*, pœna damni, nimirum priuatio diuinæ visionis; per posteriora, pœna sensus designatur: siue interim tristitia ipsa, seu dolor mentis, quem Angeli capiunt ex priuatione beatitudinis, pertinet ad pœnam sensus, vt voluit Sotus in 4. dist. 16. q. 1. art. 1. dub. 2. & dist. 50. a. 4. Molina hic q. 64. a. 3. & Vasquez disp. 242. cap. 2. & fauent Bonauentura, Durandus, Paludanus, Capreolus, Gabriel, Bassolis in 4. dist. 22. dum asserunt, pœnam damni non resipere magis vel minus; siue spectet ad ipsã quoque pœnam damni, vt cum alijs fauente Scoto in 4. d. 50. q. 6. docet Suarez tom. 4. de pœnit. disp. 13. sect. 2. num. 17. & hic lib. 8. cap. 5. à num. 4. de quo, cum sit omnium damnatorum eadem ratio, alibi agendum est.

Secundo certum & indubitatum est apud Scholasticos in 4. d. 44. & dist. 50. & in 2. d. 6. & 7. & hic apud S. Thomam cit. quæst. 64. artic. 4. ad 3. dæmones aliquo tandem modo torqueri ab igne, & quidem vero, corporeo, ac sensibili; idque patet ex scriptura citi Matth. 25. vers. 41. *Discedite à me maledicti in ignem eternum, qui paratus est diabolo, & angelis eius.* Item Apocal. 20. v. 9. *Diabolus qui seducebat eos, missus est in stagnum ignis, & sulphuris, ubi & bestia & pseudo propheta cruciabuntur die ac nocte, in secula seculorum.* Ad quem modum etiam anima epulonis Luc. 16. vers. 24. ait, *Crucior in hac flamma.* Item habet communis SS. Patrum sententia.

Ex quibus satis aperte refellitur ea quorundam sententia, quæ docet, pœnam ignis, qua dæmones & animæ damnatæ iuxta scripturam puniuntur, solum metaphoricè accipi: nec dæmonum & animarum separatarum aliam pœnam esse, quam & pœnam damni in priuatione beatitudinis positam, & pœnam sensus, ortã ex consideratione illius. Quod præter Philonem lib. de congressu eruditionis, indicat etiam Tertullianus Apologet. cap. 48. & aperte tradidit Origenes lib. 2. Periarcon cap. 20. aut 11. & homil. 9. in diuersos Matthæi locos, & sequutus est postea, præter quosdam sectarios nostri temporis, apud Coccium in thesauro lib. 10. aut. 7. Catharinus in lib. de præmijs bonorum & supplicijs malorum; de qua re etiam aliquando dubius fuit Augustinus lib. 20. de ciuit. cap. 16. & lib. 21. cap. 10. & lib. de Genes. ad lit. cap. 32. Et quamuis Vasquez disp. 243. cap. 1. & 2. putet, rem hanc nondum esse de fide certam, Suarez tamen hic lib. 8. cap. 12. n. 3. & 9. vocat hanc, quam docuimus, sententiam certam & Catholicam; & oppositam errorem.

Optime Hugo Victorinus lib. 2. de sacrã. part. 16. cap. 3. *Perisime inquit, auctoritate sacri eloquij, & Catholice veritatis probatur testimonio, corporali & materiali igne, animas etiam ante susceptionem corporum cruciari.* Quæ vero in contrarium obijciuntur, eorumque solutiones videri possunt apud citatos: siue interim ignis ille sit eiusdem speciei cum nostro saltem impuro igne, vt rectius docent Sotus in 4. dist. 50. & fere Suarez cit. cap. 12. numero 18. siue non. Patres vero sancti secus quandoque locuti, pie sunt explicandi.

Tertio certum est, dæmones (eadem est ratio animarum damnatarum) torqueri ab igne infernali, saltem per alligationem, vt loquuntur; hoc est, eo quod intelligunt, se diuina virtute illo velut carcere quodam inuitos detineri, aut sane si adhuc in hoc aère degunt, & nihilominus igne velut carcere cruciantur, eundem ignem sibi etiam deberi, eidemque olim realiter addicendos, vt docet & explicat Sanctus Thomas quæstion. 64. articulo quarto ad tertium & fufe lib. quarto cont. gent. capit. 90. & quæst. 26. de verit. artic. 1. & quodlib. 2. a. 3. & quodlib. 3. a. 2. & consentiunt Bonauentura, Scorus, Gabriel, Durandus, Paludanus, Maior, Capreolus in 4. dist. 44. Ferrariensis cont. gent. cit. cap. 90. Caietanus hic cit. a. 4. Gregorius de Valentia q. 15. pun. 3. & Vasquez disputatio. 243. capit. 6. &

fauet Hugo Victorinus epist. ad Thessal. quæst. 4. vbi ait, *Spiritus pati ab igne, etiamsi ab illo non contingatur.* Neque dissentit quoad hoc Suarez lib. 8. cap. 14.

Ratio est; quia hic modus poenæ & possibilis est; & consuetus etiam in humanis; cum aliquis carcere aut vinculis inuitus detinetur; siue interim ignis ipse effectiue etiã tanquam instrumentum supernaturale Dei ad eiusmodi apprehensionem Angelorum concurrat, qua ignem illum velut carcerem apprehendere cogantur; siue hoc ab ipso Deo immediate efficiatur; siue supposita sententia Dei, qua fit, vt locus ille debeatur dæmonibus, hi ipsi per se ac sua natura ignem apprehendant, tanquam inuitabilem carcerem diuino iudicio sibi debitum, atque hoc ipso etiam aduersantem; etiamsi alioqui physice & naturaliter ab eo nihil patiantur: sicut accidit, cum aliquis est in sua domo vel horto arrestatus; nam hoc ipso grauis est ipsi & molesta ea habitatio; etiamsi alias non incommoda esset: quod facile fieri in Angelis ob superbiam & odium, quo aduersus Deum & diuinam voluntatem feruntur, non est incredibile.

6 His autem suppositis, dæbium & controuersum est, an aliqua alia etiam ratione; præter alligationem, dæmones ab igne crucientur; & quandonam ea poena dæmonum, & vbi coeperit. Etenim quod ad primum attinet, sunt vniuersim duæ contrariæ Theologorum sententiæ. Prior negat, dæmones alio modo ab igne cruciari, quam per alligationem. Ita significant S. Thomas, Capreolus, Maior, Paludanus, Ferrarientis, Caietanus, & Thomistæ recentiores locis citatis, dum alios modos affligendi dæmones & animas separatas igni denegant.

7 Nihilominus altera sententia est communior inter Theologos, dæmones non solum ab igne torqueri per alligationem, sed etiam alio modo: in quo ipso tamen eisdem admodum variant. Primo enim nonnulli etsi fateantur, alium esse modum; quo dæmones ab igne torquentur, præter alligationem, dicunt tamen, eum modum nobis esse incognitum; nec posse alium in particulari probabiliter assignari; quæ de causa etiam eos modos omnes, qui hæcenus assignati sunt, particulatim refellunt. Ita Vasquez disp. 243. cap. vlt & fauent Augustinus lib. 12. de ciuitate cap. 10. Hugo Victorinus lib. 2. de sacramen. part. 9. capite 11. & part. 16. capite tertio. Sed sane nulla ratio est, cur non saltem sub distinctione, & in confuso, alius modus particularis huius poenæ probabiliter assignetur; sicuti de modo locutionis Angelicæ & similibus probabiliter discurremus.

8 Secundo alij concedunt, dæmones & animas separatas puniri & affligi quidem ab igne etiam effectiue, sed per actionem tamen tantum intentionalem; eo quod ignis in dæmonibus aut speciem sui, aut apprehensionem actualem quæ sui cogitationem efficiat. Ita generatim sentiunt Albertus in 4. d. 44. a. 20. ad vltimum, Bonauentura in 4. dist. 44. a. 3. q. 2. Richardus a. 2. q. 9. Scotus q. 2. a. 2. Gabriel q. 3. a. 2. Egidius quodl. 2. q. 9.

& quodlib. 4. q. 15. Ockam quodlib. 1. q. 9. Variant tamen inter se. Nam Albertus, Bonauentura, Egidius, Richardus dicunt, igne effectiue dæmonibus imprimere sui speciem; at vero Scotus, Ockam, & Supplementum Gabrielis docent, ab igne in dæmonibus effici ipsi actum intelligendi, simulque impediri liberam & expeditam aliarum rerum considerationem. Item Bonauentura dicit hoc fieri per naturalem vim & actionem ignis infernalis; alij quoad hoc melius dicunt fieri per virtutem & actionem eius supernaturalem in quantum ignis est instrumentum Dei.

Impugnant hæc sententiam fufe Vasquez disp. 243. capit. 3. & Suarez lib. 8. capit. 13. Mihi ob eam causam non probatur, quod hæc ratio, nisi aliquid præterea addatur, non satis defendatur & explicetur magnus ille dolor, quem iuxta sensum Ecclesiæ & SS. Patrum, ipsiusque scripturæ, dæmones ab igne patiuntur; non solum quia species, aut cogitatio ab igne producta, per se non potest affligere dæmones, si alioquin ignis nullo alio modo ponatur dæmonibus disconueniens; sed etiam quia tamen hæc ratio recte explicetur, dæmonum poena, quam per alligationem ab igne necessario patiuntur, vt superius dictum, alius tamen & maior ille dolor est, quæ dæmones præterea ab igne patiuntur, vt dicemus.

9 Tertio dicunt nonnulli, ignem cruciari dæmones productione caloris in ipsidem. Ita sentire videtur Henricus quodlib. 8. quæst. 35. dum ait, *ignem agere sui actione naturali in spiritum, ipsam affligendo.* Sed est absurda sententia; cum Angelus nec sit capax corporei accidentis; nec ignis naturaliter actius in spiritum; nec calor etiamsi in Angelo esset, vllum ipsi per se & sua natura dolorem posse inferre.

10 Quarto docent alij, dæmones torqueri per quædam qualitatem spirituales doloriferam, eorumque substantiam faciantem, supernaturaliter ab igne productam; eodem modo, quo corpus animalis per intemperiem, aut similem qualitatem ab igne productam immediate torquetur. Ita tradit Suarez hæc citat. lib. 8. capit. 12. a. numer. 41. quem secuti sunt, vt ipse refert, Malonius in 2. dist. 6. disputat. 20. Pesantius 1. part. quæstion. 64. artic. 4. disput. 5. vbi etiam Zumel eandem probabilem censet. Sed hæc fufe impugnat Vasquez cit. disp. 243. cap. 5.

Mihi idcirco parum probatur; tum quod nouum genus rerum in mundum infert, nec vllum habet in antiquis Scholasticis fundamentum. Tum quia quædam aliqua non affligit subiectum, nisi aduersetur alteri qualitati naturali eiusdem subiecti, quam expellit; cum tamen hæc qualitas non habeat contrarium in Angelis. Tum quia nulla qualitas causat dolorem, nisi quatenus lædit bonam temperiem subiecti; idque adeo hoc ipso dispoit ad corruptionem. Tum quia qualitas spiritualis perficit potius, quæ deformat subiectum. Aut enim subiecto naturalis est; & tunc necessario perficiet illud; aut supernaturalis; & tunc magis perficiet. Denique difficile est intellectu, in quonam illa defœdatio naturæ Angelicæ consistat, aut cui nam

cuinam pulchritudini opponatur: non enim naturali; quia hæc manet; nec supernaturali per gratiam; quia tunc esset feditas culpæ, quam Deus per se non potest producere.

11 Est igitur quinta sententia, dæmones ab igne affligi eo modo, quo anima corpori iuncta affligitur ab eodem igne, quando corpus uiuum comburitur; non quidem quod ignis naturaliter calefaciendo agat in dæmones; ut Henricus dixerat: sed quod obiectiue solū ad hunc dolorem concurrat. Ita cum Soto in 4. dist. 50. q. vn. a. 2. Gregorius de Valentia q. 15. pun. tertio. Quam sententiam fusc impugnat Vasquez disp. 243. capit. 4. & Suarez hic lib. 8. cap. 14. à numero 24. Mihi hoc solum in ea displicet, quod ignem solum obiectiue ad hunc dolorem concurrere asserit, ut dicitur. Ut igitur meam de hac re sententiam explicem, pono sequentes asseriones.

12 **Assertio I.** Ignis alio etiam modo torquet dæmones, & animas separatas, quam per alligationem, aut solum obiectiue. Ita iuxta ea, quæ retulimus, circa primam, secundam, tertiā, & quartam sententiā, habet consensio Doctorū veterū & recentiorū sententia, ipsiusq; S. Thomæ in 4. dist. 44. q. 3. a. 2. qu. 3. etiam in alijs locis, ut vidimus, aliter loquatur. Probatur primo ex scriptura, quæ longe acriorem vim affligendi dæmones, & animas, igni tribuere videtur. Psal. 10. v. 9. *Pluet super illos laqueos; ignis, sulphur, & spiritus procellarum, pars calicis eorū.* Matth. 3. v. 12. *Paleas autē comburet igni inextinguibili.* Matth. 25. v. 14. *Itē maledicti in ignem æternū, qui parati sunt diabolo.* nimirū ad supplicium. Luc. 16. v. 24. *Crucior in hæc flamma:* nempe per modum adustionis, cui opus sit refrigeratione, ut ibidē subiungitur. 2. Thessal. 1. v. 8. *In flamma ignis dantis vindictam ijs, qui non nouerunt Deum.* Apocal. 14. v. 10. *Cruciantur igne & sulphure.* In quibus omnibus locis scriptura loquitur de igne eo modo cruciatiōe dæmones & animas, quo modo solet cruciari homines, quos comburit; quod quidem facit non obiectiue tantum, sed effectiue.

13 **Secundo idē probatur ex SS. Patribus, qui eodem modo loquuntur.** Cyprianus I. de laud. marty. cap. 5. *Paradisus Dei testibus floret, negatores gehenna complexa æternus ignis inardescit.* Cyrillus Alexandrinus orat. de exit. anim. *Qualis est gehenna ignis inextincti, vrentis, neque lucenti.* Ambrosius in 1. Cor. 3. *Ipsæ autem saluum erit &c. Ostendit, inquit, saluum quidem illum futurum, sed penam ignis passurū.* Augustinus lib. 21. de ciuit. cap. 10. ait, spiritus cruciari ab igne, *miris, sed veris modis.* Fulgentius de fid. ad Pet. cap. 3. dicit, *peccatores interminabilia gehenna suscinere supplicia, ubi diabolus cum angelis suis in æternum arsurus est.* Gregorius lib. 4. dialog. cap. 28. *Sicut electos, inquit, beatitudo latificat, ita credi necesse est, quod à die exitus sui ignis reprobos excurret.* Omitto alios.

14 **Tertio probatur ratione.** Tum quia alias diffculter explicari posset, quomodo nunc ab igne dæmones in hoc mundo existentes torqueantur, ut inferius videbimus. Tum quia si ignis, solū p modū carceris apprehensus cruciat, nō cruciabit magis, nec aliter, quā cruciaret aqua, vel terra,

vel aer, si eodem modo diuino decreto ad ea loca velut carcerem damnarentur dæmones. Denique non est conueniens, ut minus ab igne puniantur dæmones, quam damnati homines; qui saltem post resumpta corpora physice & effectiue ab igne cruciabantur.

15 **Assertio II.** Non tamen est necesse, ut dæmones & animæ separatae ab igne torqueantur effectiue, per actionem ignis physicam, ab intentionali actione distinctam, hoc est quæ alium habeat terminum, quam aliquam speciē, aut operationē intelligibilem. Ita contra authores tertiæ & quartæ sententiæ, sentio cum cæteris. Ratio est. Quia tamen si scriptura & Patres eodem modo loquantur de dæmonibus, & hominibus per ignem gehennæ puniendis; non tamē est necesse, ut omnia verba eadem proprietate, utriusq; applicentur; sed seruata proportione, & iuxta capacitatem vniuscuiusq; subiecti, siue, ut vniuersim loqui solemus, pro diuersitate & ratione materiæ subiectæ: præsertim quia illa verba aduri, incedi, inardescere, proprie non possunt vllō modo spiritibus accommodari, ut dictum. Tum quia vix etiam fieri posse videtur, ut eo modo dæmones ab igne cruciantur, uti ex dictis colligi potest. Accedit quod non minus realiter & proprie torquere potest dæmones efficiendo aliquam operationem mentis, quam aliquem alium effectum, ut dicemus.

16 **Assertio III.** Probabilissimū videtur, ignem velut instrumentum Dei, ad eum prope modum torquere dæmones & animas separatas, non solū obiectiue, sed etiam effectiue physice, sicut anima solet torqueri, dum corpus quod informat, exurit. Ita sentio cum auctoribus secundæ & quintæ sententiæ; quarum vtramq; coniungo; cum per se neutra sufficiat, ut ex dictis colligitur. Actionem vero illam ita explico, quod ignis virtute supernaturali, seu per potentia obedientialē, velut instrumentum Dei, in Angelis effectiue producat, non quidem speciē ignis; hanc enim iam ante habent Angeli; nec istud ad eos inuiros cruciandos sufficeret; cum speciebus huiusmodi vtantur quando volunt: nec solum cogitationem, seu cognitionē ignis; quia etiam hac ratione fere solū obiectiue, nō pprie effectiue cruciaret dæmones; sed ipsū quoq; dolorem Angelicæ voluntatis (neque enim alius dæmonū dolor esse potest) seu tristitiam mentis, qua dæmones & animæ separatae immediate & formaliter cruciantur; non ita quidem, ut hic dolor à solo Deo per ignem producat, cum sit operatio vitalis vitaliter efficiens subiectum, in quo est; sed ut simul producat ab ipsius Angeli voluntate, sic tamen per ipsum ignem, velut instrumentū Dei ad hunc actū determinata, ut non possit ab eo cessare, etiam seposito ex parte intellectus Angelici omni errore; præuia solum apprehensione ignis, velut mali contrarij & afflictiuī, ad eum fere modū, quo affligere solet animam in corpore viuo, quod comburitur: siue interim hæc ipsa quoque apprehensio eodem modo per ignē vna cū intellectu Angelico efficiatur, siue eā suppedita, nihilominus aliunde ac magis immediate voluntas ad eum doloris actum deter-

minetur.

minetur. Quæ res non alia indiget probatione, nisi quia & possibilis est, & sufficiens ad eam poenam ignis declarandam.

17 Altera vero pars de cruciatu per modum combustionis &c. aperte satis colligitur ex scriptura & SS. Patribus, dum ubique fere hoc tormentum ignis per modum adustionis seu concremationis corporeæ & sensibilis explicant: cui proinde recte dicitur hic dolor similis non similitudine eiusdem rationis specificæ, hoc enim bene refelunt Suarez & Valquez; sed similitudine proportionis & analogiæ; etsi propriam eius rationem in altero extremo, nempe in Angelis, respectam non habemus. Sicut igitur perspicacitatem intellectus Angeli, eiusque instructionem vocamus lumen, lucem, illuminationem, quia per modum luminis seu lucis se habet; ita ignis infernalis cruciare demones dicitur per modum adustionis seu concremationis, tamen si propriam huius rationem in demonibus non cognoscamus.

Quo modo etiam intelligendum videtur illud S. Augustini citato lib. 21. civit. cap. 10 cum ait: *spiritus demonum, licet miris, veris tamen modis cruciari ab illo igne.* Et lib. 12 de Gen. ad lit. cap. 32. *Quamvis, inquit, non sint corporalia, sed similia corporibus, quibus anima corporibus exuta afficiuntur, seu bene seu male, cum ipse corporibus suis similes sibi apparent. sunt & vera læticia, & vera molestia, facta de substantia spiritali: hoc est, de igne, ratione incorruptibilitatis & efficientiæ, quasi spiritualem naturam confecturo.* Et Gregorius lib. 4. dialog. c. 29. *igne visibili, inquit, ardor ac dolor invisibilis trahitur, & per ignem corporeum mens incorporea etiam incorporea flamma cruciatur.*

18 Ratio est. Quia hoc modo sufficienter explicatur, quo modo ignis infernalis vere cruciet demones, non solum obiectum sibi proportionatum; quod non videtur posse aliud esse, quam dolorifera aliqua qualitas ab igne profecta; quia dolor hoc differt à tristitia; quod requirit obiectum præsens & physice inherens subiecto. Nam ut ait S. Thomas 3. part. quæst. 15. art. 6. *obiectum & motum doloris est læsio sensu tactus percepta, sicut cum aliquis vulneratur. Obiectum autem & motum tristitiæ est nocivum seu malum interius apprehensum.*

19 Dices. Dolor ille spirituum, cum sit actus vitalis, debet habere obiectum sibi proportionatum; quod non videtur posse aliud esse, quam dolorifera aliqua qualitas ab igne profecta; quia dolor hoc differt à tristitia; quod requirit obiectum præsens & physice inherens subiecto. Nam ut ait S. Thomas 3. part. quæst. 15. art. 6. *obiectum & motum doloris est læsio sensu tactus percepta, sicut cum aliquis vulneratur. Obiectum autem & motum tristitiæ est nocivum seu malum interius apprehensum.*

20 Respondeo, S. Thomam loqui de dolore sensibili, qualis non est dolor demonum: in quibus alius dolor, quam voluntatis esse non potest: ad quem proinde etiam sufficit obiectum quodvis vere & realiter eosdem crucians, etiam si ipis formaliter non inhereat. Dices; ob-

iectum præsupponitur actui quem terminat; Ergo etiam dolor demonum supponit obiectum doloriferum; at vero ignis, in quantum est producens dolorem, adeoque contrarius voluntati demonum, non præsupponitur ad dolorem, sed simul efficit dolorem, dum est ipse dolor; ita potius natura posterior ignis videtur effici doloriferus, per ipsam productionem doloris. Respondeo; satis esse ut dolor in facto esse; ita natura posterior igne eruciente: siue hic consideretur per modum causæ effectivæ doloris; siue per modum obiecti; imò vero etiam eo ipso, quod ignis efficit dolorem, fieri non potest, ut dolor in fieri sit prior ipso igne; in quantum doloriferus est; cum passio nullo modo sit prior actione; etiam secundum rationem, sed potius causalitate quadam posterior. Cum quo tamen non pugnat, quin ignis prius ratione efficiat dolorem, quæ cum per modum obiecti doloriferi terminet.

21 Assertio IV. Demones non minus, quàm damnata anima, poenam ignis (per modum adustionis modo explicato) patiuntur ubique, & passi sunt statim ab instanti suæ damnationis seu termini; licet demones illi, qui extra infernum adhuc vagantur, ab igne per alligationem, ac veluti peccatorem, proprie loquendo, nondum puniantur.

22 Priorem partem tradunt communiter Patres & Doctores citati in 4. dist. 44. speciatim glossa in cap. 3. Iacob. *sicut gehenna semper ardet, uti diabolus ubique, sic sicut ferri tormenta suarum flammarum, quæ glossa est ab omnibus recepta.* In quem sensum etiam S. Thomas generatim de poena sensus loquens hic cit. q. 64. a. 4. ad. 3. ait: *Aliqui dixerunt, usque ad diem iudicii differri poenam sensibilem, tam demonum, quam animarum, & similiter beatitudinem sanctorum differri usque ad diem iudicii. Quod est erroneum & repugnans Apostoli sententia 2. Cor. 5. Si terrestri domus nostra huius habitationis dissolvatur, domus habemus in celo, &c. Alij vero licet hoc non concedant de animabus, concedunt tamen de demonibus. Sed melius est dicendum, quod id iudicium sit de damnatis animabus, & malis angelis: sicut idem iudicium est de bonis animabus, & bonis Angelis. Ita S. Thomas. Idem communiter docent Scholastici in 4. d. 44. & recentiores omnes locis citatis; quicquid in contrarium dixerint Bonaventura in 2. dist. 6. a. 2. q. 2. Richardus ibidem q. 1. neque omnino dissentiat Bannes 1. p. q. 64. a. 4. dub. 4. post Canum, quem refert. Ratio est. Quia cum iam sint in termino, nulla ratio est, cur poena essentialis & primaria differatur. Quod si poenam ignis aliquam patiuntur, eam utique in primis patientur, quæ à loco ipsius inferni independes est.*

23 Secundam partem tradit idem S. Thomas cit. a. 4. ad 3. dum ait: *similiter dicendum est, quod demones licet non actu alligentur gehennali igni, dum sunt in aere isto caliginoso, tamen ex hoc ipso, quod sciunt illam alligationem sibi debere, eorum poena non dimittitur.* Idem expresse docet Toletus Luc. 8. annotat. 63. ubi ait demonibus iam esse inflictam essentialem poenam damni & ignis æterni; poenam autem incarcerationis nondum esse illatam, sed referri in diem iudicii. Idem asserit Suarez hic lib. octavo cap. 14. à numero 17. eodemque modo intelligi potest, quod nimis absolute dixit Caietanus 2.

Pet. 2. dæmones adhuc non esse extremæ damnationi subiectos, sed hoc extremo iudicio referuari.

Probatur ex scriptura, quæ satis aperte docet, dæmones in hoc mundo existentes, reformidare detruitionem ad inferos, utique tanquam incarcerationem, & violentam alligationem. Vnde Matth. 8. v. 29. dicitur, *Venisti huc ante tempus torquere nos.* Et Luc. 8. v. 28. Legio dæmonū rogabat Christū, *Obsecro te ne me torquas.* Et mox vers. 31. *Regabant illum, ne imperaret illis, ut in abyssum irent.* Et Petrus 2. epist. cap. 2. vers. 4. describens poenam alligationis dæmonum ait: *Deus Angelis peccantibus non peperit, sed rudentibus inferni detractos, in tartarum tradidit cruciandos.* Et similia leguntur Apocal. 20. vers. 1.

24 Idem ex Patribus docet S. Ambrosius in Luc. 8. *Dæmones, inquit, ante tempus debita sibi tormenta formidant.* Similia habent Chrysostomus homil. 19. in Matth. & Euthymius in Matth. 8. Ratio est. Quia poenam incarcerationis proprie loquendo nemo dicitur pati, nisi quando quis re ipsa & actu est incarceratus; ea vero poena, quæ ex sola imaginatione futuri carceris concipitur, proprie non est ipsa poena incarcerationis.

Nec probabile est, quod dixit Malonius 2. dist. 6. disputat. 2. sect. 2. ad 8. dæmones ubicunque sint, portionem quandam ignis secum circumferre, ut post Ægidium in 2. d. 6. quæstio. 2. artic. 2. & Argentinam in 4. d. 44. quæstion. vn. a. 4. recte Suarez lib. 8. c. 16. n. 25.

Et quamvis S. Thomas loc. cit. significet, non tamen ideo minus puniri dæmones; verius tamen videtur, quod citati Patres indicant, & sentiunt Toletus & Suarez, alijque citati, poenam, quam ex apprehensione ignis velut futuri carceris sentiunt, nondum esse tantam, quanta erit in inferno; ut quid enim alias tantopere infernum formidarent? Recte quidem igitur dici potest, dæmones in hoc mundo pati poenam similem alligationis poenæ, & quæ eo etiam referatur; at vero ipsam poenam alligationis proprie nec dum patiuntur. Sicut etiam damnatarum animarum dolor, post extremum iudicium, cum resumpserint corpora, auctior fiet.

25 Assertio V. Dæmones magna quidem ex parte poenas, quas diximus, in ipso inferno damnatorū patiuntur; non tamē omnes, sed multi adhuc liberi in terris vagantur. Ita S. Thomas hic q. 64. a. 4. idemq; & Doctores alij in 4. d. 44. Et prior pars, etiam si oppositū indicare videatur Augustinus lib. 11. de ciuit. c. 33. & 20. de ciuit. c. 14. satis patet ex scriptura Isai. 14. v. 11. *Detracta est ad inferos superbia tua.* Et v. 15. *Veruntamen ad infernum detraheris, in profundum lacu.* 2. Pet. 2. v. 4. *Angelis peccantibus non peperit Deus, sed inferni rudentibus detractos in tartarum tradidit cruciandos.* Eodemq; modo facile explicari potest illud Iudæ v. 6. *Angelos qui non seruauerunt suum principatum, & c. in iudicium magni diei vinculis æterni sub caligine seruauit.* ut pluribus persequitur Suarez lib. 8. cap. 16. à n. 5.

Idem significatur Apocal. 20. v. 1. *Et vidi Angelum ascendente de celo, habente clauem abyssus & catenam magnam in manu sua. Et apprehendit Draconem, serpen-*

tem antiquum, qui est diabolus, & Sathanas, & ligauit eum per annos mille; & misit eum in abyssum, & clausit, & signauit super illū, ut non seducat amplius gentes, donec consummarentur mille anni: & post hac oportet illum solui modico tempore. Quod de Luciferi alligatione, facta post Christi passionem, vsq; ad postrema tempora vltimo iudicio propinqua intelligendū, ut communiter explicant Interpretes. Idē sæpe docent SS. Patres.

Ratio est. Quia cum infernus sit proprius locus damnatorum, ac dæmonū, ut constat ex Matth. 25. v. 41. ipsique dæmones iam sint damnati, non min⁹ quā anime impiorū, nulla causa erat, cur omnes in hoc aëre liberi relinquerentur; cū ad tentandos homines pauciores aliqui sufficerent: quando dæmonum numerus longe maior videtur, quam sint omnes homines simul viuentes.

26 Altera pars est extra controuersiam, & patet ex scripturis passim, præsertim præcedente assertionem adductis; quib⁹ accedit, quod Marci vltimo datur potestas eiiciendi dæmonia; item quod Apostolus ait Ephel. 6. v. 12. *Non est nobis colluctatio & c. item 1. Pet. 5. v. 8. Aduersari vester diabolus tanquam leo rugiens circum, & c.* Nec obstat illud Ioan. 12. vers. 3. *Nunc princeps huius mundi eicietur foras.* Nam hoc vel intelligendum est, de redemptione per Christum facta, qua genus humanum ipse ex potestate diaboli eripuit, aut de ipsa persona Luciferi ad inferos detrusa, ibidemq; alligata vsque ad nouissima tempora Antichristi, iuxta Apocal. 20. v. 3. & 9. vt post S. Gregorium lib. 4. Moralium c. 13. vel 12. recte Ribera & Viegas ibidem.

Ratio conuenientiæ, quam attingit S. Thomas cit. q. 64. a. 4. est. Quia cum secundum consuetum diuinæ Prouidentię modum, inferiorum bonum per superiora procuretur: ea vero procuratio boni aduersus homines duplex sit, nimirum directa, quæ fit per bonos Angelos; alia indirecta, in eo posita, quod homines exercentur impugnatione aduersaria, conueniens fuit, ut hæc procuratio per malos Angelos fieret, ne penitus post peccatum ab utilitate naturalis ordinis exciderent. Quo fit, ut dæmonibus duplex locus poenalis debeatur; vnus quidem ratione culpæ, & hic est infernus; alius autem ratione exercitationis humanæ, qui est caliginosus hic aër; donec post iudicium extremum omnes mali, tam homines, quam Angeli, ad inferos re ipsa detrudantur; sicut tunc boni omnes ad cælos euehentur.

27 Et valde probabile est, quod docent Magister in 2. d. 6. Ægidius ibidem a. 2. Bonauentura a. 2. q. 100. m. vlt. a. vlt. & Suarez c. 17. n. 2. nullos dæmones esse perpetuo inferno alligatos, (excepto Lucifero vt dictum) nec alios perpetuo esse in hoc aëre; sed mutatis quasi vicibus, eosdem modo hic, modo in inferno esse; non quidem quasi cum vincuntur à Sanctis, ad inferos abducantur, vt dixit Origenes homil. 15. ad c. 12. Ionæ, contra Matth. 4. & 12. sed prout vel princeps ipsorum ordinat, vel Deus interdum per bonos Angelos, aut ministerium Ecclesiæ disponit: cum alias ex æquo omnibus infernus debeat; quicquid in contrarium dixerit Canus.

28 An vero dæmones simul etiam capaces sint ali-

cuius delectationis, disputatur inter Vasquez disp. 242. c. 3. & Suarez hic c. 15. Breuiter dico, nullam vnquam veram delectationem, sed solum phantasticam & affectatam esse in dæmonibus, prout homines peruicaces, amaritudine repleti, ostentant nonnunquam lætitiā, quam non habent. Ita docent S. Thomas in 4. dist. 45. q. 1. a. 2. quæstiun. 1. Gabriel in 2. d. 7. q. 1. a. 3. Ockam in 2. qu. 19. & Vasquez loc. citat. etsi contrarium sentire videantur idem S. Thomas hic. q. 46. a. 3. ad 1. cum Augustino lib. 2. de Genes. cont. Manich. c. 17. & Alensis 2. part. q. 100. m. 4. a. 1. & 2. & Suarez loc. cit. Ratio est, quia iuxta Aristotelem 7. Eth. cap. 14. Omnis voluptas vehemens pellit dolorem: Ergo etiam dolor vehemens pellit & impedit voluptatem seu lætitiā; etsi non impediatur desiderium, sed potius accendat. Atque hæc de pœna dæmonum fati.

DVBIUM VII.

De prauis demonum studijs & infestationibus, ad homines seducendos & perdendos: spectatim an demones absque speciali permissione Dei, siue per se, siue per striges, maleficosque homines, nocere hominibus possint.

S. Thomas 1. p. q. 64. a. 4. & q. 114.

DE hac re solum generatim & breuiter agit S. Thomas q. 64. a. 4. ex instituto vero & participatim q. 114. Nos supponimus id veluti principium, quod dubio præcedenti docuimus; demones quosdam ex diuinæ prouidentie dispositione in hoc mundo inter homines degere, partim vt dum Deo permittente, ijs tentandis & exercendis operam ponunt, bonum eorundem, Deiq; gloriā vel inuiti, & quasi præter intentionē percipient & promoueant, vt pluribus disserit Chrysostr. homil. 1. ad populū & psequitur Barradius lib. 2. concord. c. 8. & seq. partim etiā vt veluti ministri diuinæ iustitiæ, homines ob sua peccata castigēt & puniant; quod Deo etiā nonnunquā precipiente & directe volente facere possunt, in ijs pœnis exequendis, quæ p se culpa vacant, vt bene declarat Suarez hic l. 8. c. 20. n. 7. & 8. Vnde Beda l. var. q. 9. Quæties, inquit, Deus quocumq; flagello huic mundo irascitur, ad ministerium vindictæ Angeli (mali) mittuntur: qui tamen diuinā potestate coercentur, ne tantum noceant, quantum cupiunt. Hoc principio posito, rē hanc omnē aliquot quæstiun. breuiter explicabimus.

2 Primo igitur quæritur, vtum omnes dæmones promiscue ad tentandos homines in hac vita incumbant. Respondeo breuiter ex dictis dub. præc. immediate ac per seipfos non tentare, nisi eos, qui in terra seu aëre inter homines degunt; quod quidē contingit non omnib⁹ simul, nec determinate ac ppetuo certis quibusdā, sed alternatis quasi vicibus, modo his, modo alijs; hoc solum excepto, quod suprem⁹ Lucifer in inferno vsq; ad tempora

Antichristi alligatus creditur, iuxta Apocal. 20. At vero mediate & consilio atq; hortatione credibile est, omnes pariter ad seducendos homines operam conferre: cum id & facile possint, & ob sumum, quo erga homines feruntur, odium & inuidiam, vtique etiam velint.

3 Secundo quæritur, vtum inter dæmones, quoad homines tentandos, sit aliqua subordinatione, ita vt alij aliorū iussu & auctoritate hac in re ducatur. Respondeo cum S. Thoma q. 109. a. 2. Guilielmo Parisiensi 2. part. de vniuer. p. 2. c. 14. 15. 16. & Magistro, & cōiuni Doctorū in 2. d. 6. fentētia, quā bene explicat Gregorius de Valentia disp. 8. q. 4. pun. 3. & Suarez hic l. 8. c. 21. esse plane inter dæmones aliquā prælationem, fundatam quidem in ipsa eorundē natura, prout alij alijs secundum speciē sunt superiores; sed quæ tamē tum ex voluntario eorundē consensu, tum etiam ex ipsa ordinatione diuinæ prouidentie ac sapientie, partim id permittentis, partim etiā ad bonum finem ordinantis ac dirigentis eam subordinationem, cōpleatur & perficiatur. Hoc significatur à Christo Luc. 11. v. 17. *Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur. &c. Et si Satanas &c.* Et ab Apostolo Ephel. 6. v. 12. inter dæmones referuntur principatus & potestates, quibus 1. Cor. 15. v. 24. adduntur virtutes, vbi dicitur: *Deinde finis; cū tr adiderit regnū Deo & Patri, cū euacuauerit omnē principatū, & potestatem, & virtutem.* vbi glossa ordinaria: *Quandiu, inquit, durat mūdus, Angeli Angelis præfunt, demones demonibus, homines hominibus, ad utilitatē videntium, vel ad deceptionē; sed hominibus collectis, iam omnis prælatio cessabit, quia necessaria non erit.* Et Augustinus l. 83. q. 69. ait: *Euacuando omnem principatū & potestatem, manifestari & omnibus notū fieri, nullum principum vel potestatum, siue celestium, siue terrestrium, per se habuisse aliquid principatus vel potestatis, sed ab illo, ex quo omnia, non solum vsunt, verum etiam vt ordinata sint.* Et ratio est. Quia prælatio inter naturas speciē distinctas, & ex se inuicem sua natura pendere aptas; fundatur in ipsa præstantia naturæ, secundum quam inferior à superiori dependet; hæc autem diuersitas naturarū conuenit Angelis, tam bonis, quam malis, vt dictū q. 1. dub. 1. Ergo. Quia ratione etiam S. Thomas loc. cit. sentire videtur, ex ipsa quoq; præcise natura rei, atque in omni statu, Angelos inferiores fuisse superiorib⁹ subiectos: quod tamen negat Suarez cit. capit. 2. l. à num. 14.

4 Sane quia Angeli mali ab initio motiōi Luciferi se peccando submiserunt, tum etiam vt post lapsum eorum regnum in ordine ad seducendos homines stabile esset, valde credibile est, inferiores etiam voluntarie consensisse in prælationem superiorum; etsi nec dubiū, quin in ipsa executione, pro libertate arbitrij sui, sæpe etiam reluctentur, vt recte Valentia loc. cit. præterquā quod diuinæ prouidentie ordo ad bonum finem hæc omnia ordinantis non permittit, vt suo arbitratu singuli ad hæc studia ferantur: etsi quidem positiuē etiam nō velit aut intendat, vt inferiores superiorib⁹ in prauis eiusmodi studijs & pcuratiōibus obtemperant, quia malū velle non potest. Sed nec Deus ipse, ob eandem causā, positiuē

inter